

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vývoz a dovoz uměleckých předmětů aneb jak vyvézt obraz z ČR

Předměty kulturní povahy jsou považovány za významné dědictví dané země, resp. jejího národa, a jsou chráněny mnoha právními předpisy. Tento zájem se projevuje zejména v mnoha omezeních, kterými stát limituje vývoz uměleckých předmětů, a snaží se tak mít kontrolu nad pohybem kulturního dědictví své země.

Otázkou nadále zůstává, zda má stát ponechat spíše liberálnější pojetí dané problematiky a nebránit tak přeshraničnímu převozu uměleckých předmětů do dalších zemí, ať už za účelem výstavy či prodeje, a docílit tak většího věhlasu svých uměleckých děl a jejich propagace, nebo má spíše stanovit přísnější pravidla a snažit se o setrvání uměleckých předmětů v zemi jejich vzniku. V druhém zmíněném případě je kladen podstatně větší důraz na zachování pospolitosti a kontinuity kulturního dědictví, resp. „*co je naše, má zůstat doma*“.

Tento příspěvek uvádí právní předpisy související s problematikou a definuje pojem kulturní statek, jež následně dělí do dalších skupin tak, jak je vymezuje zákonodárce. Další část se týká vývozu kulturních statků z ČR a rozdílů při vývozu z EU.

Právní stav popsáný v příspěvku je účinný ke dni 1. 11. 2011.

Důležité právní předpisy spojené s danou problematikou

Zde uvádím základní právní předpisy týkající se vývozu a dovozu uměleckých předmětů v rámci právního řádu ČR:

- Zákon č. [71/1994](#) Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. [214/2002](#) Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. [122/2000](#) Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, ve znění pozdějších předpisů, a k němu prováděcí vyhláška Ministerstva kultury č. [275/2000](#) Sb., kterou se provádí zákon č. [122/2000](#) Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy.
- Zákon č. [101/2001](#) Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. [20/1987](#) Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a k němu prováděcí vyhláška č. [66/1988](#) Sb., vyhláška Ministerstva kultury, kterou se provádí zákon České národní rady č. [20/1987](#) Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Co se týče **unijních předpisů**, zmiňuji nařízení Rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků.

Z **mezinárodních smluv** týkajících se dovozu a vývozu movitých kulturních památek uvádím vyhlášku Ministerstva zahraničních věcí č. [15/1980](#) Sb., o Úmluvě o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků.

Další podrobnosti výše stanovených předpisů jsou zmíněny v dalších více než padesáti **podzákoných předpisech**, které se týkají hlavně vymezení předmětů, jež jsou kulturními památkami a národními kulturními památkami. Z důvodu prostorové náročnosti je zde nebudou všechny vyčerpávajícím způsobem zmiňovat.

Definice pojmů spojených s problematikou

Ve výše zmíněných ustanoveních se setkáváme s pojmy kulturní statek, kulturní památka, národní kulturní památka, sbírkový předmět, předmět kulturní hodnoty a navíc ještě mohou zmínit národní kulturní poklad, což je pojem pocházející z čl. 36 Smlouvy o fungování EU (dříve čl. 30 Smlouvy o ES). Ke správné aplikaci určitého právního předpisu je nezbytné umělecký předmět správně subsumovat pod určitý pojem nacházející se v daném právním předpise. Z tohoto důvodu uvádím základní definice jednotlivých pojmů pocházejících z příslušných právních předpisů.

Kulturní statek

Nejprve vymezím, co přesně spadá pod pojem kulturní statek a to s použitím vyhlášky Ministerstva zahraničních věcí č. [15/1980](#) Sb., o Úmluvě o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků.

Pro účely této úmluvy se výrazem "kulturní statky" rozumějí ty statky, které byly kterýmkoli státem z důvodů náboženských nebo světských označeny za významné pro archeologii, prehistorii, historii, literaturu, umění nebo vědu a které patří do těchto kategorií:

- a) vzácné sbírky nebo vzorky zoologické, botanické, mineralogické a anatomické a předměty paleontologického zájmu;
- b) statky týkající se historie, včetně historie vědy a techniky, historie vojenství a společnosti, stejně jako i života významných představitelů národa, myslitelů, vědců a umělců a událostí národního významu;
- c) archeologické vykopávky (prováděné oprávněně i tajně) a archeologické objevy;
- d) zlomky oddělené od uměleckých a historických památek a zlomky z archeologických nalezišť;
- e) starožitnosti starší než sto let, jako např. nápisy, mince a ryté pečetě;
- f) národopisný materiál;
- g) statky umělecké hodnoty jako:
 - I) obrazy, malby a kresby zhotovené ručně na jakémkoli podkladu nebo v jakémkoli materiálu (s výjimkou průmyslových návrhů a předmětů zdobených ručně);
 - II) původní díla sochařského umění a plastiky v jakémkoli materiálu;
 - IV) původní umělecké asambláže a koláže v jakémkoli materiálu;
- h) vzácné rukopisy a prvotisky, staré knihy, dokumenty a publikace, které jsou předmětem zvláštního zájmu (historické, umělecké, vědecké, literární aj.), a to jednotlivě nebo ve sbírkách;
- i) známky, kolky apod. jednotlivě i v kolekcích;
- j) archívy, včetně archívů zvukových, fotografických a filmových;
- k) kusy nábytku, které jsou starší než sto let, a staré hudební nástroje.

Další vymezení pojmu kulturní statek najdeme v předpisu Evropské unie, a to v nařízení Rady (ES) o vývozu kulturních statků, kde je v článku 1 uvedeno: „Aniž jsou dotčeny pravomoci členských států podle článku 30 Smlouvy, se kulturními statky pro účely tohoto nařízení rozumí statky uvedené v příloze I.“

Po nahlédnutí do přílohy nařízení o vývozu kulturních statků najdeme podrobné rozřazení předmětů do jednotlivých kategorií. Jako kulturní statky jsou zde označeny předměty, které splňují podmínku staří[1] a spadají do stanoveného finančního limitu.[2][3]

Shrneme-li výše napsané, můžeme za kulturní statek označit movitou věc, která má pro stát historickou a uměleckou hodnotu, je součástí kulturního dědictví státu, a která je za kulturní statek prohlášena zákonem. V českém právním řádu se kulturní statek, jako pojem nadřazený, dále dělí do dalších čtyř kategorií. Pro správné stanovení podmínek, za jakých je umělecký předmět možno vyvézt, je potřeba určit, o jaký druh kulturního statku se jedná a zařadit jej do jedné z kategorií.

Druhy kulturních statků

Kulturní památka

Za kulturní památku lze označit věc movitou či nemovitou, která za ni byla prohlášena rozhodnutím Ministerstva kultury dle zákona o památkové péči.

Aby mohla být určitá věc prohlášena za kulturní památku, musí splňovat následující kritéria- musí se jednat o předmět, *kteřý je významným dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projev tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické nebo které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.* (§ 2 odst. 1 zákona o památkové péči).

Prohlášení věci za kulturní památku probíhá jako správní řízení a je možné jej zahájit na návrh nebo z vlastního podnětu Ministerstva kultury, čili i bez návrhu.[4] Věc se posléze stává kulturní památkou okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí o jejím prohlášení za kulturní památku.

Národní kulturní památka

Které věci patří mezi národní kulturní památky, je stanoveno nařízením vlády ČR. V podstatě se jedná o ty památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa,[5] jinými slovy, u kterých stát projevuje zvýšený zájem k jejich ochraně a které bezpochyby patří k projevu státnosti dané země.

Jako příklad stanovení národní kulturní památky můžeme uvést nařízení vlády č. [422/2005](#) Sb., o prohlášení Horského hotelu a televizního vysílače Ještěd u Liberce a některých movitých kulturních památek za národní kulturní památky.

Sbírkové předměty

Sbírkové předměty jsou po kulturních památkách a národních kulturních památkách další skupinou kulturních statků. Jedná se o věci movité i nemovité, které jsou chráněny jako sbírky uchovávané zejména v muzeích a galeriích. Další podrobnosti ohledně sbírek (vedení centrální evidence sbírek, inventarizace sbírek atd.) jsou uvedeny v zákoně č. [122/2000](#) Sb., zákon o ochraně sbírek muzejní povahy, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon rovněž stanoví, za jakých podmínek je možno vyvézt sbírky do zahraničí, což bude uvedeno dále.

Předměty kulturní hodnoty

Poslední skupinou kulturních statků v českém právním řádu jsou předměty kulturní hodnoty. Jejich vymezení lze nalézt v § 1 odst. 1 zákona č. [71/1994](#) Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou jako předměty kulturní hodnoty označeny přírodniny, lidské výtvořiny nebo jejich soubory, které jsou významné pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku, a jež kumulativně splňují kritéria obsažená v příloze č. 1 tohoto zákona. V této příloze jsou jednotlivé věci rozděleny dle oborů a u každé konkrétní položky je stanoveno vyžadované stáří a, je-li předepsána, tržní hodnota stanovující limitní částku, od níž se jedná o předmět kulturní

hodnoty. Následný vývoz této věci do zahraničí se řídí rovněž zákonem o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty.

Vývoz kulturních statků

Vývoz kulturní památky a národní kulturní památky

Tento vývoz mimo ČR lze uskutečnit jen s předchozím souhlasem Ministerstva kultury,[6] vydaným na základě žádosti o povolení k vývozu kulturní památky do zahraničí. Žádost se podává v písemné formě a je k ní třeba připojit předepsaný formulář celkem ve čtyřech vyhotoveních, který je dostupný v příloze č. 1 ve vyhlášce Ministerstva kultury, vyhláška č. [66/1988](#) Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči. Žádost o povolení k vývozu podává vlastník kulturní památky, popř. jeho zástupce, tj. fyzická či právnická osoba. Co se týče náležitosti této žádosti, jsou stanoveny v § 18 zmíněné vyhlášky.[7] Na závěr je ještě potřeba dodat, že kulturní památky lze vyvézt jen na dobu dočasnou a nikoliv trvalou.

Zmíněné v předchozím odstavci se vztahuje i na národní kulturní památky. Pouze dodám, že tyto památky, jako významné součásti kulturního dědictví, by měly podléhat zvýšenému zájmu k setrvání v zemi původu. Státní orgány by měly pečlivě zvážit, zda je jejich vyvezení v souladu s kulturními zájmy země, ale na druhé straně neuvážlivě nebránit reprezentaci kulturního bohatství v zahraničí.

Vývoz sbírkových předmětů

Vývoz sbírek se řídí § 11 zákona o ochraně sbírek muzejní povahy[8]. Při prozkoumání tohoto předpisu najdeme úpravu obdobnou jako v případě vývozu kulturních památek, resp. opět je zde umožněn vývoz pouze na dobu určitou, která je výslovně omezena na období jednoho roku. O povolení k vývozu je možno žádat opakovaně a prodloužit tak dobu setrvání sbírky v zahraničí.

Povolení k vývozu vydává Ministerstvo kultury na základě žádosti vlastníka sbírky. Tato žádost musí být podána na předepsaném tiskopisu, jehož vzor je uveden v prováděcí vyhlášce Ministerstva kultury č. [275/2000](#) Sb., kterou se provádí zákon č. [122/2000](#) Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. Povolení k vývozu lze vydat jen v případě, že vývoz neohrozí fyzickou podstatu sbírky, popřípadě jednotlivých sbírkových předmětů, a jsou-li sbírce poskytnuty dostatečné právní záruky pro její navrácení do ČR.

Vývoz předmětů kulturní hodnoty

Předměty kulturní hodnoty lze vyvézt z ČR pouze s osvědčením k vývozu. Osvědčení je vydáváno dle zákona o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty[9] odbornou organizací (muzea, galerie, knihovny, pracoviště Národního památkového ústavu) určenou dle přílohy č. 2 jmenovaného zákona nebo Ministerstvem kultury[10] a lze jej určit na dobu určitou i neurčitou.

Vývoz kulturních statků z celního území Evropské unie

K tomuto vývozu je potřeba dle nařízení Rady ES č. 116/2009, o vývozu kulturních statků a dle zákona č. [214/2002](#) Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství, ve znění pozdějších předpisů, standardního evropského povolení, které ovšem nenahrazuje předchozí popsání povolení. Jinými slovy, nejprve je potřeba zažádat o povolení nebo osvědčení, záleží na druhu kulturního statku, a teprve posléze je možno žádat o evropské standardní povolení u Ministerstva kultury.

Zda kulturní statek potřebuje k vývozu z celního území EU standardní evropské povolení, je stanoveno v příloze I zmíněného nařízení, kde jsou jednotlivé předměty rozřazeny podle oboru a

současně je zde stanovena podmínka stáří a u některých předmětů i ceny. Použitá metoda rozdělení se v podstatě shoduje s přílohou zákona o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty.[11] Při porovnání těchto dvou předpisů vidíme, že limitní cena pro stanovení kulturního statku je v českém právním předpise přibližně 125 krát nižší,[12] než je tomu v předpise unijním. Nelze si tedy nevsimnout snahy českého zákonodárce daleko více regulovat pohyb kulturních statků než EU.

Jak bylo zmíněno, evropské standartní povolení nenahrazuje jiná povolení či osvědčení, jinými slovy, k vývozu kulturního statku mimo EU je v určitých případech[13] potřeba získání dvojího správního aktu., resp. je zde zavedena duplicita povolovacích správních aktů. Přílišnou složitost lze vidět na příkladu vývozu kulturní památky, kde je nejprve potřeba žádat o souhlas Ministerstva kultury dle zákona o státní památkové péči, a až následně u toho stejného orgánu žádat o standartní evropské povolení. Další zbytečná komplikace se nachází v případě vývozu předmětů kulturní hodnoty, kde je k vývozu nejprve potřeba osvědčení a je-li uděleno, teprve posléze lze zažádat o vývozní povolení.

Stručný exkurz do vybraných zahraničních právních úprav

Velká Británie

Chceme-li vyvézt předmět kulturní hodnoty z Velké Británie, musíme uvažovat, zda se jedná o vývoz do jiného členského státu EU či o vývoz z celního území EU.

Pokud se jedná o vývoz předmětu kulturní hodnoty v rámci EU, je třeba žádat o individuální licenci[14] v případě, že předmět spadá do limitů (stářím předmětu a jeho cenou) stanovených britskými právními předpisy (*UK Open General Export Licence (OGEL)*, *MLA's 'UK Export Licensing for Cultural Goods*). Pokud je zboží nad těmito limity (mladší nebo pod požadovanou cenou) lze předmět vyvézt bez povolení.

Druhá situace nastává v případě vývozu z EU. Zde se uplatní zmíněné nařízení Rady ES č. 116/2009 jako v případě vývozu z ČR. Je-li předmět nad stanoveným unijním limitem dle přílohy I nařízení, je potřeba evropského povolení. Není-li předmět nad tímto limitem, uplatní se předchozí odstavec, tj. pokud je zboží nad limitem stanoveným britským předpisem, je třeba žádat o povolení, jinak lze zboží vyvézt bez povolení.[15]

Finsko

Právní úprava Finska je obdobná úpravě Velké Británie. V případě vývozu kulturního předmětu z Finska záleží na tom, zda daná věc náleží mezi chráněné předměty dle národního předpisu *Act on Restrictions to the Export*. V tomto případě se nezohledňuje finanční hodnota věci a k vývozu je vyžadována národní licence[16] vydaná Finskou národní galerií v Helsinkách nebo Válečným muzeem v Helsinkách, popř. jedním z provinčních muzeí vybraným dle místní příslušnosti.

Druhá situace opět nastává při vývozu z celního území EU. Pokud kulturní statek spadá do působnosti již několikrát zmíněného nařízení ES č. 116/2009, resp. přesahuje jeho limity stanovené v příloze I nařízení, je potřeba získat exportní vývozní licenci, již vydává finská národní galerie nebo finská národní rada pro památky dle dané příslušnosti. V případě, že předmět nepřesahuje danou finanční částku, postačí národní licence vydaná dle finských předpisů dle předchozího odstavce.[17]

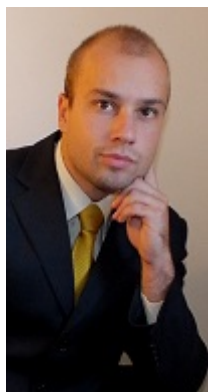
Dovoz kulturních statků

Dovoz předmětů kulturní hodnoty do ČR není zvlášť upraven speciálními právními předpisy jako v případě vývozu, takže pro dovoz uměleckého předmětu ze zahraničí je nezbytné splnit pouze podmínky dané zemí. Toto splnění by mělo být náležitě kontrolováno, aby nedošlo k nezákonnému vyvezení nebo převodu vlastnictví kulturního statku.

Nakonec ještě podotknu, že ČR je smluvní stranou Úmluvy o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků, čili je vázána kontrolovat, zda nedochází k nedovolenému dovozu kulturního statku z jiné země do ČR a tak k ochuzování kulturního dědictví země původu daného statku.

Závěrem

Právní úprava ČR v oblasti kulturních statků je rozsáhlá a v některých případech až složitě dělí kulturní statky do různých kategorií, ke kterým vyžaduje rozdílné povolovací správní akty. S ohledem na zjednodušení administrativy by bylo záhodno *de lege ferenda* stanovit určité jádro kulturního dědictví, což v dnešní době zastávají národní kulturní památky, které by podléhalo zvýšené ochraně. Tyto kulturní statky by bylo možno vyvézt pouze výjimečně na dobu dočasnou a s dostatečnou zárukou navrácení se zpět do ČR. V druhé podstatně početnější skupině by byly obsaženy všechny kulturní statky, k jejichž vývozu by postačovalo povolení vydané státním orgánem působícím v daném oboru (galerie, muzea,...). V případě, že by kulturní statek spadl do působnosti nařízení Rady ES č. 116/2009, o vývozu kulturních statků, k vyvezení by postačovalo evropské povolení a nebylo by potřeba již povolení českého. Odstranil by se takto stav, kdy několik orgánů, či dokonce ten samý orgán, musí souhlasit s vyvezením jedné věci. Ostatně na příkladech bylo ukázáno, že jiné evropské země tuto praxi již zavedly.

Matouš Zavadil

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
student 5. ročníku

[1] Např. u dopravních prostředků je to více než 75 let, u obrazů a maleb zcela provedených ručně, nejde-li o akvarel, kvaše, pastely nebo mozaiky, a nepatřících autorovi, je to více než 50 let).

[2] U zmíněných dopravních prostředků činí finanční limit 50 000 €, u obrazů a maleb zcela provedených ručně, nejde-li o akvarel, kvaše, pastely nebo mozaiky, činí 150 000 €).

[3] Hodnota předmětu se přepočítává pro členské státy, jejichž měnou není euro, podle směnného kurzu ke dni 31. prosince 2001 zveřejněného v Úředním věstníku Evropských společenství. Tato protihodnota vyjádřená v národní měně se s účinkem od 31. prosince 2001 přezkoumává každé dva roky. Výpočet protihodnoty se zakládá na průměrných denních hodnotách zmíněných měn vyjádřených v eurech během období dvaceti čtyř měsíců, které končí posledním srpnovým dnem, který předchází přezkoumání nabývajícím účinku 31. prosince.

[4] Ministerstvo kultury si před prohlášením věci za kulturní památku vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Vyjádření příslušného úřadu by mělo především obsahovat jeho stanovisko ohledně celkové kulturní hodnoty věci pro konkrétní region, posouzení přínosu prohlášení věci za kulturní památku a dále zda

budou efektivně uplatňovány podmínky ochrany kulturní památky. Dále je Ministerstvo kultury povinno obeznámit vlastníka dané věci a umožnit mu vyjádření se.

[5] § 4 zákona č. [20/1987](#) Sb., o památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

[6] § 20 zákona č. [20/1987](#) Sb., zákon o památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

[7] Žádost musí obsahovat všechny základní znaky kulturní památky vylučující její záměnu, zejména popis s fotografií, druh a název, rozměry, současný stav, údaje o provedených opravách nebo restaurování, účel, pro který se žádá o předchozí souhlas s vývozem, doba, na kterou se kulturní památka vyváží, a způsob jejího užití v zahraničí. K žádosti je třeba dodat písemný souhlas vlastníka kulturní památky s vývozem a jeho účelem.

[8] Zákon č. [122/2000](#) Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, ve znění pozdějších předpisů.

[9] Zákon č. [71/1994](#) Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

[10] Při stanovení, která odborná organizace bude o vydání osvědčení rozhodovat, se vychází z oboru, do kterého daný předmět patří, a z územní působnosti, jež se určuje podle sídla nebo bydliště vlastníka předmětu. Ministerstvo kultury vydává osvědčení pouze v případě, že mu žádost o vydání osvědčení je postoupena odbornou organizací.

[11] Zákon č. [71/1994](#) Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

[12] Porovnání vychází z kursu ČNB platného ke dni 14. 9. 2011.

[13] Jedná se o případ, kdy kulturní statek spadá do přílohy čl. 1 zákona o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty a zároveň do přílohy I nařízení ES č. 116/2009 o vývozu kulturních statků.

[14] Přeloženo z původního termínu original licence.

[15] Export license for cultural goods (All UK)[online]. Business Link, [cit. 13. 9. 2001]. Dostupné na >>> [zde](#) .

[16] Přeloženo z původního termínu national licence.

[17] Export of cultural goods [online]. The National Board of Antiquities, 25.8.2010 [cit. 13.9.2011]. Dostupné >>> [zde](#) .

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [10 otázek pro ... Pavla Staňka](#)